

56
DA

FACTS

Det Europæiske Arbejdsmiljøagentur

En introduktion til støj på arbejdspladsen

Hver eneste dag udsættes millioner af europæiske arbejdstagere for støj på arbejdspladsen samt for de risici, som dette indebærer. Støj er selvsagt et stort problem i f.eks. byggebranchen og fremstillingsvirksomheder, men også i mange andre arbejdsmiljøer, på skoler og i spillesale, på værksteder og værtshuse.

Hver femte europæiske arbejdstager i Europa oplever, at de i over halvdelen af deres arbejdstid er nødsaget til at hæve stemmen for at kunne kommunikere effektivt, og 7 % har en arbejdsbetingede hørelidelse (1). I EU er høretab forårsaget af støj den hyppigst anmeldte arbejdsbetingede lidelse (2).

Dette faktablad beskriver de væsentligste forhold omkring støj på arbejdspladsen, herunder risici, juridisk ansvar og løsninger. Andre faktablade indeholder mere detaljerede beskrivelser af disse spørgsmål, ligesom der er mulighed for onlineinformation og rådgivning (<http://ew2005.osha.eu.int>).

Hvad er støj?

Støj er uønsket lyd, hvis intensitet (»styrke«) måles i decibel (dB). Decibelskalaen er opbygget logaritmisk, dvs. at hver gang lyddefekten fordobles, øges decibelskalaen med tre. Almindelig samtale ligger på omkring 65 dB, mens råben typisk når op på omkring 80 dB. Forskellen er blot 15 dB, men lydtrykket ved råben er 30 gange mere intenst. Eftersom det menneskelige øre reagerer forskelligt på forskellige lydfrekvenser, måles lydstyrke eller -intensitet normalt efter dB(A)-skalaen.

Det er ikke blot intensiteten, der er afgørende for, om en lyd er skadelig. Også varigheden af eksponeringen spiller en stor rolle. Derfor anvendes tidsvejede lydniveauer. Måling af støj på arbejdspladsen baseres som regel på en ottetimers arbejdsdag.

Følgende faktorer har også indflydelse på, hvor skadelig støj kan være:

- Impulslyd — Er der høje tonehøjder (f.eks. fremkaldt af elektriske buer)?
- Frekvens — målt i hertz (Hz). Frekvensen er et udtryk for en tones svingninger. Kammertonens (»A«) svingningstal er således 440 Hz.
- Tid — Hvornår og hvor ofte forekommer en lyd?

Det er ikke alene kraftig støj på arbejdspladsen, der kan forårsage

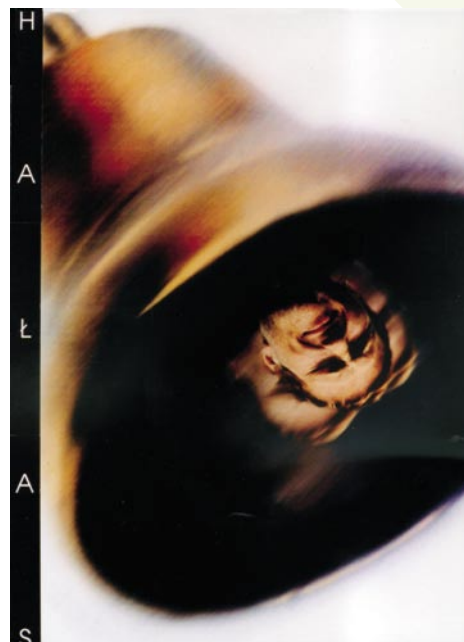
skade. Støj kan i samspil med andre faktorer på arbejdspladsen medvirke til at forøge de risici, som arbejdstagerne er udsat for, f.eks.:

- forøge risikoen for ulykker ved at overdøve advarselssignaler
- forøge risikoen for høretab yderligere på grund af samtidig eksponering for visse kemiske stoffer eller
- medvirke til at fremkalde arbejdsbetinget stress.

Hvilke problemer kan støj forårsage?

Eksponering for støj kan medføre en række forskellige sundheds- og sikkerhedsmæssige risici for arbejdstagerne.

- Høretab:** Et højt støjniveau kan beskadige sansecellerne i øresneglen, som er en del af det indre øre, og resultere i høretab. I mange lande er høretab forårsaget af støj en af de mest almindelige uhelbredelige arbejdsbetingede lidelser (3). Antallet af europæere med høreskader skønnes at være større end den franske befolkning (4).
- Psykologiske virkninger:** Der er beviser for, at eksponering for støj påvirker hjerte og kredsløb og resulterer i frigivelse af katekolaminer samt forhøjet blodtryk. Katekolaminer i blodet, herunder epinefrin (adrenalin), er tegn på stress.

© »Støj« af Rafal Pankowski. Venligst stillet til rådighed af det polske arbejdsmiljøinstitut. Plakaten stammer fra en plakatkonkurrence om arbejdsmiljø.

(1) Tal vedrørende EU-15, offentliggjort af Eurostat i *Work and health in the EU: a statistical portrait*, ISBN 92-894-7006-2.

(2) Tal vedrørende EU-15, offentliggjort af Det Europæiske Arbejdsmiljøagentur i *Data to describe the link between OSH and employability 2002*, ISBN 92-95007-66-2.

(3) Verdenssundhedsorganisationen (WHO), *Prevention of noise-induced hearing loss*, 1997.

(4) SIH-gruppen ved universitetet i Maastricht (1999).

☑ **Arbejdsbetinget stress:** Der er sjældent en enkelt årsag til arbejdsbetinget stress. Arbejdsbetinget stress opstår oftest i et samspil mellem forskellige risikofaktorer. Støj i arbejdsmiljøet kan udgøre en stressfaktor, selv forholdsvis lav støj.

☑ **Forøget risiko for ulykker:** I kraftig støj kan det være vanskeligt for medarbejderne at høre og kommunikere, hvilket medvirker til at forøge risikoen for ulykker. Arbejdsbetinget stress (hvor støj kan være en faktor) kan forværre dette problem.

Risikogruppen

Enhver, der er udsat for støj, er i risikogruppen. Jo højere støjniveauet er, og jo længere tid eksponeringen varer, des større er risikoen for, at støjen forårsager skade. 40 % af de ansatte i fremstillings- og mineindustrien er udsat for kraftige støjniveauer i over halvdelen af deres arbejdstid. I bygge- og anlægssektoren ligger denne andel på 35 %, og i mange andre sektorer, herunder landbrug, transport og kommunikation, er tallet 20 %. Støjproblemer eksisterer således også uden for fremstillingsindustrien og de øvrige traditionelle industrier. Støj anerkendes også som et problem i service-sektoren, f.eks. inden for uddannelses- og sundhedsvæsenet, på værtshuse og i restauranter.

Støjniveauet

- ☑ En undersøgelse af støj i børnehaver har vist, at det gennemsnitlige støjniveau ligger på over 85 dB.
- ☑ Under opførelsen af Svanesøen viste målinger, at dirigenten var udsat for et støjniveau på 88 dB.
- ☑ Lastbilchauffører kan være udsat for 89 dB.
- ☑ Ansatte på natklubber kan være udsat for op til 100 dB.
- ☑ Der er målt støj i svinestalde på op til 115 dB.

Arbejdsgiverens ansvar

Arbejdsgiverne er underlagt en juridisk forpligtelse til at beskytte deres ansattes sundhed og sikkerhed mod enhver støjrelateret risiko på arbejdspladsen. Arbejdsgiveren skal:

- ☑ gennemføre en risikovurdering, hvilket kan involvere udførelse af støjmålinger; risikovurderingen skal omfatte enhver potentiel støjrisiko (både ulykker og høretab)
- ☑ på grundlag af risikovurderingen iværksætte foranstaltninger med henblik på:
 - at eliminere støjkilder, i den udstrækning det er muligt
 - at bekæmpe støjkilder
 - at reducere arbejdstagernes eksponering gennem tilrettelæggelse af arbejdet og indretning af arbejdspladsen, herunder markering af og begrænsning af

adgangen til de områder på arbejdspladsen, hvor der er en risiko for eksponering for støjniveauer, der overstiger 85 dB(A)

- at stille personlige værnemidler til rådighed for de ansatte som en sidste udvej

☑ informere, høre og instruere arbejdstagerne i de eksisterende risici, støjhæmmende foranstaltninger samt brug af støjbeskyttelse

☑ overvåge risiciene og gennemgå de forebyggende foranstaltninger, herunder sundhedsovervågning.

Arbejdstagerdeltagelse

Arbejdsgiverne er forpligtet til at høre arbejdstagerne, hvilket medvirker til at styrke arbejdstagernes interesse for arbejdsmiljøprocedurer og -forbedringer. Med baggrund i arbejdstagernes viden kan det sikres, at faremomenter opdages, og at der indføres brugbare løsninger. Arbejdstagerrepræsentanter spiller en vigtig rolle i denne sammenhæng. Arbejdstagerne skal høres om sundheds- og sikkerhedsforanstaltninger, inden der indføres ny teknologi eller nye produkter.

Producenter af maskiner og andet udstyr har også et ansvar for at reducere støjniveauet. Ifølge direktiv 98/37/EF skal maskiner »konstrueres og fremstilles således, at risici som følge af luftbåret støjemission mindskes til det lavest mulige niveau«.

Lovgivning

I 2003 vedtoges Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2003/10/EF om minimumsforskrifter for sikkerhed og sundhed i forbindelse med arbejdstagernes eksponering for risici på grund af fysiske agenser (støj). Alle medlemsstaterne er forpligtet til at implementere direktivet i den nationale lovgivning inden den 15. februar 2006 (!).

I henhold til direktivets artikel 5, stk. 1, er det et krav, at »de risici, der er en følge af eksponeringen for støj, elimineres ved kilden eller begrænses til et minimum«, under hensyntagen til den tekniske udvikling og de foranstaltninger, der kan anvendes for at reducere risikoen ved kilden. Direktivet fastsætter endvidere en ny daglig eksponeringsværdi på 87 dB(A).

(!) Erstatte direktiv 86/188/EEF.

Hvor kan jeg finde yderligere oplysninger?

Dette faktablad er udarbejdet som et led i den europæiske arbejdsmiljøuge i 2005.

Der findes flere faktablade og oplysninger om støj på <http://ew2005.osha.eu.int/>

EU's arbejdsmiljølovgivning er tilgængelig på <http://europa.eu.int/eur-lex/>

Det Europæiske Arbejdsmiljøagentur
Gran Vía, 33, E-48009 Bilbao
Tlf. (34) 944 79 43 60, fax (34) 944 79 43 83
E-post: information@osha.eu.int

© Det Europæiske Arbejdsmiljøagentur. Eftertryk tilladt med kildeangivelse. Printed in Belgium, 2005

